

GIJZELAARS

merken dat de gijzelaars in 'Beekvliet' in sterke mate het gevoel hadden dat zij een groep vormden aan welke de taak toegevallen was, belangrijke richtlijnen voor het naoorlogse Nederland uit te werken. Ook dat werd als een grotesk aspect van de gijzeling ervaren: de bezetter had vele honderden vooraanstaanden uit alle kringen van de samenleving en uit alle delen des lands gegijzeld teneinde het Nederlandse volk te knauwen – zou hij, als hij de levens dier gijzelaars spaarde, niet eerder dat volk een dienst bewezen hebben?

★

Die beperking: als hij de levens der gijzelaars spaarde, mag wèl onderstreept worden. Het werd na augustus '42 enkele maanden lang door talrijke anti-verzet-gijzelaars voor hoogst twijfelachtig gehouden en ook toen zij geleidelijk vrijer durfden ademen, waren zij er toch nooit zeker van, wat hun nog boven het hoofd hing. Velen hadden behoefte aan de steun die zij aan hun geloof konden ontleen. Er is dan ook in de Brabantse kampen sprake geweest van een intensief godsdienstig leven. Dat gold ook voor de Indische gijzelaars. Wel werden de katholieken onder hen aanvankelijk, d.w.z. in de periode waarin de groep in Haaren vertoefde (medio november '41–begin mei '42), door de bezetter dwarsgezet doordat hij het lezen van de mis uitdrukkelijk verbood, maar van dat verbod trok men zich niets aan. Onder de ca. achthonderd anti-verzet-gijzelaars die in juli '42 in Haaren opgesloten werden, bevonden zich ca. tweehonderd katholieken, van wie een kleine veertig priester waren. Het lezen van de mis werd toen in Haaren officieel toegestaan; negen eenvoudige altaren werden er opgesteld waarvoor dagelijks de mis gelezen werd. 'Ieder kon', aldus mgr. Hendrixx, 'de ont-plooiing van het liturgisch jaar meebeleven. Menigeen die in de jachting van een druk bestaan min of meer daarnaast had geleefd, kon zich hier weer ten volle bezinnen op de volle rijkdom van zijn geloof.'¹ Bij de eerste mis die mgr. Hendrixx in Haaren las (dat was op zondag 19 juli), was er overigens 'niets, totaal niets', schreef een gijzelaar, 'om het offer te vieren. Zelfs geen latjes om een kruis te maken! . . . Een oud radiotoestel vormde een quasi tabernakel . . . (Maar) zijn wij wel ooit zó geconcentreerd geweest als bij deze H. Communie zonder Hostie?'²

In Gestel kregen de katholieke gijzelaars een eigen wijdingzaal, gedeeltelijk

¹ F. N. J. Hendrixx in *Gedenkboek Gijzelaarskamp Haaren*, p. 115–16. ² J. Collette in *Grootseminarie Haaren: Domklok*, maart 1946, p. 17.